

СТЕНОГРАМА

комітетських слухань на тему: "ГТС: ключові виклики та критерії залучення стратегічного партнера. Роль парламенту в законодавчому забезпеченні процесу"

21 березня 2018 року

Веде засідання Перший заступник голови Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки

ДОМБРОВСЬКИЙ О.Г.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги, шановні члени Комітету палива та енергетики, шановні народні депутати, шановні наші міжнародні партнери, експерти, запрошені. Я думаю, що ми з вами розпочнемо нашу роботу і дискусію, яка стосується дуже серйозної теми: подальшої долі газотранспортної системи України.

Я хотів ще раз, можливо, відреагувати і звернути увагу і журналістів, і всіх запрошених на те, що в Комітеті палива та енергетики є один дуже важливий принцип, крім всього іншого, у нас немає закритих тем, у нас немає і ніколи не було, і ніколи не буде будь-яких політичних, кулуарних домовленостей. І будь-які енергетичні і не енергетичні проблеми, які є в українській економіці, ми завжди обговорювали, і я вам гарантую, будемо обговорювати публічно, прозоро із запрошенням журналістів, експертів, наших партнерів в присутності тієї кількості камер і журналістів, які захочуть приймати у цих дискусіях участь. Але разом з тим я мушу сказати, що коли відбувається засідання комітету і коли народні депутати пропонують ту чи іншу тему додатково розглянути і подискутувати на робочій групі або на засіданні круглого столу, я вважаю це абсолютно нормальним і абсолютно правильним. Тому жодних підстав і, до речі, так само, як і повноважень, у Комітету палива та енергетики, що він сьогодні, от зараз зібрався кулуарно і

пробує щось зробити, комусь передати газотранспорту систему, ну якщо м'яко, якщо сказати дуже і дуже м'яко, – це неправильно і це нечесно.

Тепер моє коротке бачення як головуючого, декілька слів буквально. Знаєте, я розумію, що, на жаль, в Україні розпочалися президентські і парламентські вибори. Але, відверто кажучи, я думаю, що нам потрібно розділити ці процеси: вибори і те, що потрібно сьогодні продовжити робити, щоб держава принаймні робила якісь кроки і щоб люди відчували, що вони живуть краще в цій державі.

26 років українська енергетика була заручником політичної корупції і була заручником виборчих процесів, які постійно відбувалися. Я хочу привести два приклади для того, щоб ми розуміли, про що ми говоримо. За 26 років незалежної України Україна заплатила північному сусіду за імпорту природного газу більше 100 мільярдів доларів. Я хочу нагадати: це стільки, скільки сьогодні весь внутрішній валовий продукт України. Через імпорту природного газу ми з вами віддали ВВП, який ми сьогодні з вами маємо.

Я вам хочу привести ще один приклад. У нас є багато людей, які дуже люблять порівнювати Україну з Польщею. Я хочу нагадати 91-й рік, початок незалежності України. ВВП Польщі і України складав приблизно: України – 77 мільярдів доларів, Польщі – 75. Через 25 років наш ВВП залишився практично на тому самому рівні, а ВВП Польщі зріс в 5,5 разів. За рахунок того, що одні дискутують і борються між собою, а інші приймають рішення, які потрібні для країни і потрібні для країни і потрібні для держави.

При всій повазі до всіх політичних партій і до всіх політичних фракцій, але я вважаю, що ми повинні бути чесними перед собою. І ми не маємо права на біле казати чорне, а на чорне казати біле. Тому я дозволю собі, що стосується газотранспортної системи і системи параметрів енергетичних реформ, які ми робимо сьогодні протягом останніх років, нагадати, який шлях ми пройшли спільно всі політичні партії, політичні фракції, які сьогодні є в парламенті.

Я хочу нагадати, що в 2009 році український уряд 9-го року зробив колосально велику і тяжку роботу: підготував все для того, щоб Україна стала членом Європейського енергетичного співтовариства. Єдине, що підписував уже цю угоду інший уряд після початку 2010 року. І коли Україна стала членом Європейського енергетичного співтовариства, ми взяли на себе як країна відповідальність, що ми будемо відповідати стандартам і вимогам Третього енергетичного пакету країн Європейського Союзу, де є конкурентний, прозорий ринок природного газу, де є конкурентний, прозорий, некорупційний ринок електричної енергії, де є незалежний регулятор і де багато позицій прописані, як сьогодні живуть країни Європейського Союзу.

Я хочу нагадати, що це скликання українського парламенту підписало і проголосувало Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, де чорним по білому написані ті зобов'язання взаємні, які в рамках модернізації енергетичного сектору ми беремо для себе, якщо ми хочемо жити по правилам і нормам Європейського Союзу. Ви може підняти, як які фракції голосували. У мене тут все це є, не буду називати.

Я хочу нагадати, що в 14-му році Прем'єр-міністра того періоду Яценюк вніс Закон про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління Єдиною газотранспортною системою України, яку український парламент підтримав і підтримали більшість політичних фракцій, які були в парламенті. Як ці політичні фракції, політичні партії голосували, ви можете подивитися.

Я хочу нагадати, що ми з вами підписували в свій час коаліційну угоду, де ключові позиції по реформуванню енергетичного сектору, який стосується газотранспортної системи, це була перша, друга, третя позиція. І нарешті остання позиція, ми з вами проголосували дуже важливий і дуже складний закон. Це була велика робота всього комітету і міністерства, і уряду, і депутатів, і фракцій. Це Закон "Про ринок природного газу", де чітко прописані повноваження, можливості, що потрібно робити в рамках

існуючого законодавства з модернізацією газотранспортної системи України. І також за цей закон проголосувала більшість політичних фракцій, які є в сьогоднішньому складі українського парламенту. Ви можете підняти результати голосування по Закону по ринку природного газу і подивитися, і прочитати, що там написано. А там написано слідує, що тільки український парламент має право прийняти рішення для залучення стратегічного партнера, але уряд повинен це рішення підготувати.

Я дякую за те, що сьогодні є пан Кістіон віце-прем'єр-міністр, який очолює робочу групу з питання реформування газотранспортної системи України. Він розкаже, що робить уряд, які процеси відбуваються, які компанії заявили на конкурс і які пропозиції вони дають. Але сьогоднішній круглий стіл ми робимо для того, щоб ніколи ні у кого не було жодних підстав сказати, що будь-який народний депутат чи будь-який комітет хоче щось сховати або за спиною будь-кого прийняти те чи інше рішення.

Тому, шановні колеги, я вважаю, що виклики, які стоять сьогодні перед енергетичною системою України, дуже серйозні. Тому що, в кавичках, дякуючи отаким дискусіям протягом 26 років, я можу сказати, що на сьогоднішній день українська енергетика – сама стара по зношеності основних фондів серед країн Центральної і Східної і Західної Європи. Ступінь зносу основних фондів у нас перевищує 60 відсотків. З іншої сторони, дякуючи таким дискусіям, ми з вами на сьогоднішній день маємо українську економіку, яка є однією із самих енергоємних, де ми на одиницю ВВП витрачаємо в 4, в 5 разів більше енергетичних ресурсів чим наші конкуренти, не важливо – це поляки, не важливо – це угорці чи будь-хто інший. І ми мусимо рухатися в тих... в тій системі координат і зобов'язань, які ми на себе взяли. Якщо це європейський вектор, якщо ми підписали Угоду про асоціацію, якщо ми стали членами Європейського енергетичного співтовариства, якщо ми сприймаємо цю логіку і цю філософію, то ми повинні підтримувати, допомагати один одному і рухатися в цьому європейському напрямку. Якщо, може, в когось появилось бажання

розвернутися і почати рух, не знаю, на схід, на північ, на південь – ну, тоді це також треба публічно обговорювати, щоб ні в кого не було ніяких підстав. Тому я з величезною повагою до всіх – і народних депутатів, і наших міжнародних партнерів, і політичних партій, друзі, але у нас спільні виклики, які стоять перед країною. У нас є український парламент, який зобов'язаний реагувати і публічно дискутувати на ті теми, які є. І я вважаю, що та практика, яка принаймні останні 3,5 роки є в Комітеті палива і енергетики, вона є абсолютно зрозумілою, прозорою, публічною і ми готові розглядати будь-які питання, якщо ви будете вносити пропозицію і у вас буде бажання ці теми обговорювати. Тому я би хотів, щоб дискусія була професійною, стратегічною, виклики реально дуже серйозні. Я би не спрощував так питання "Північного потоку-2" і я би не спрощував проблеми, пов'язані з "Турецьким потоком". Тому що математика дуже проста, якщо в 22-у році почнуть працювати обидва потоки, то 55 плюс 30 мільярдів – це 85 мільярдів транзиту. І питання тоді: як і скільки, і чим наповнювати нашу газотранспортну систему?

Тому я закликаю до професійної дискусії і хочу із задоволенням запросити до слова Вікторію Войціцьку секретаря нашого комітету народного депутата, яка була одним із ключових ініціаторів проведення цього круглого робочого столу. Будь ласка, пані Вікторія.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Дуже дякую, пане голово, пане віце-прем'єр, пан міністр, колеги! Мені дуже приємно почути слова від голови комітету, в першу чергу, із закликом до конструктивну і до того, щоби ми дійсно вели професійну, відкриту дискусію, яка стосується одного із ключових активів, державних активів в Україні. І з вашого дозволу, я декілька тез хочу озвучити перед тим, як ми перейдемо вже до більш такої плідної конкретної дискусії і обговорення із залученням, в тому числі і Кабінету Міністрів.

Перш за все, ми з вами прекрасно знаємо, я хочу зазначити, що українська газотранспортна система – це є державний комплекс

відновлювальною вартістю у трильйони гривень. І навіть працюючи на половину потужності, сьогодні газотранспортна система генерує в рік більше ніж 2 мільярди доларів прибутку для України. І сам факт транзиту російського газу українською ГТС є чи най... головним стримуючим фактором від повномасштабної військової агресії з боку Росії.

Перед Україною стоять критичні виклики, які ставлять функціонування нашої української газотранспортної системи під пряму і безпосередню загрозу. Будуючи обидва газопроводи, про які ви вже зазначали, пане голову, Росія поступово зменшує обсяг прокачки газу через Україну. Вона намагається вже найближчими роками або зовсім зупинити транзит через Україну, або використовувати нашу ГТС для балансування піків споживання газу в Європі.

Зрозуміло, що така політика призведе до різкого падіння технологічної економічної ефективності нашої газотранспортної системи і як наслідок втраті зацікавленості з боку замовників транзитних послуг. Ми маємо це чітко усвідомлювати.

Існує лише один спосіб не перетворити газотранспортну систему України, яка вимірюється вартістю, відповідно, в трильйони гривень, хтось наводить мільярди доларів оцінки, тим не менше це є дискусійне питання, але для того, щоб не перетворити це все в купу брухту, ми маємо з вами виконати ті засади, які в нас були закріплені в Законі "Про ринок газу", який був підтриманий, фактично, більшістю парламенту. І я дуже вдячна, що тут у нас сьогодні представлені і є на засіданні, в тому числі і представники сьогоднішньої опозиції, в тому числі і "Батьківщини", яка проголосувала у повному складі, за виключенням однієї людини, за цей закон, за що, я думаю, всі вдячні їм.

І ми маємо пам'ятати, що саме Закон "Про ринок газу" містить інструмент для перетворення ГТС у ефективну систему, що працює за європейськими правилами. Це інструмент формування незалежного

оператора газотранспортної системи під управлінням держави, підкреслюю, держави в процесі анбандлінгу НАК "Нафтогаз" України.

Ми також маємо розуміти, що саме сертифікований оператор ГТС зможе укласти контракт на транзит російського газу саме з європейськими компаніями, а не з "Газпромом". Тобто перенести точку прийомки газу з західного на східний кордон України, що є стратегічним завданням для всієї країни. Таким чином, наша держава з одного боку вирішить питання національної безпеки, а з іншої мотивує європейців збільшувати обсяги прокачки газу через Україну, отримуючи дивіденди для державного бюджету.

Прийнятий Верховною Радою закон передбачає залучення партнера газотранспортної системи, це чітко закріплена норма закону, сертифікованої за участю Енергетичного співтовариства європейської юридичної особи, яка сприятиме ефективному управлінню ГТС. При цьому, на наше глибоке переконання, і мови не може бути про приватизацію ГТС української, підкреслюю це для наших колег, які ставлять це питання під сумнів. Існують і інші моделі співробітництва з партнером ГТС. Газотранспортна система має залишатися під повним контролем держави. Приватизація у нас в законі заборонена.

Які ж виклики у нас стоять на шляху формування оператора ГТС. Ну, перш за все, це короткі терміни. У нас дуже мало часу. Ми прекрасно розуміємо, що оператор має бути сертифікований, оператор ГТС, при участі Секретаріату Енергетичного співтовариства і укласти контракти на транзит вже до кінця 2019 року.

І друге. Ми повинні мати запроваджений механізм контролю з боку держави за партнером ГТС. Він має думати не лише про власні прибутки, а й відстоювати інтереси України. Закон, прийнятий нами закон передбачає, що конкурс відбору партнера ГТС проводить безпосередньо Кабінет Міністрів. І рішення про затвердження результатів конкурсної комісії конкурсу, який проводить Кабінет Міністрів, покладається безпосередньо на нас, на

Верховну Раду. Тобто ми будемо приймати безпосередньо участь в цьому процесі.

Тому вже зараз ми повинні зрозуміти, і це якраз була одна з основних причин, чому ми сьогодні зібрались, які ж критерії конкурсного відбору будуть сформульовані і відповідно застосовані при відборі Кабінетом Міністрів України.

На мою думку, партнер ГТС має гарантувати щонайменше максимально завантаження ГТС України, про що, до речі, якраз під час робочої групи у нас неодноразово звучали ці питання і ставились потенційним партнерам такі питання; залучення інвестицій в модернізацію і розвиток ГТС України, про що також говорив пан Голова, що нам необхідно залучати інвестиції в модернізацію нашої газотранспортної системи, адже сьогоднішнє її функціонування є абсолютно неприйнятним з точки зору ефективності в порівнянні з такими ж самими активами в Європі. І загальне підвищення ефективності роботи ГТС, недопущення негативного впливу з боку Росії на діяльність з управління ГТС України. Це також один з ключових моментів, критеріїв, який ми маємо пам'ятати і висувати до потенційного нашого партнера.

Тому я закликаю сьогоднішніх членів якраз, хто сьогодні прийшов, я дуже вдячна, на наш круглий стіл, на наше комітетське слухання, до того, щоб ми обговорили всі ці питання, які я підняла. І я дуже сподіваюсь на плідну і професійну дискусію з цього приводу.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я запрошую до слова заступника голови комітету Ольгу Белькову, яка була одним з ключових розробників Закону "Про ринок природного газу" і про незалежного регулятора. Будь ласка.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякую.

Шановні друзі, пане голово, колеги, представники уряду! Я думаю, що дуже важливо, що сьогодні ми зібрались обговорити цю тему до того, як будь-які угоди будуть укладені, будь-які обіцянки будуть дані будь-кому по відношенню до одного з найважливіших активів української держави.

На цьому тижні прозвучали дуже, ну, так скажімо, емоційно прозвучали застереження щодо того, що хтось десь вже вирішує долю цього активу. Нагадаю, доля цього активу в історії України вже чимало разів вирішувалась. У нас уже були партнери української ГТС і української держави. Наприклад, компанія "РосУкрЕнерго". Цей стіл покликаний для того, щоб більше компанії а-ля "РосУкрЕнерго" не було.

Я думаю, що основні три питання, які сьогодні ми повинні вирішити на рівні парламенту і порадитися з урядом про можливу допомогу парламенту для уряду, це таке: чи потрібен взагалі партнер українській ГТС для того, щоб досягти тих цілей, про які вже говорили мої колеги? Я думаю, що тут всі за цим столом доєднуються і підтримають їх. Є ще кілька також технічних, про які я наголошу.

Друге. Який це партнер?

Третє. Який тип партнерства ми можемо сьогодні запропонувати і на який ми можемо очікувати? Насправді є також реальність, про яку я також скажу. І взагалі чи може Україна вирішити це питання самостійно?

Почну з останнього, навіть Росія і "Газпром" сьогодні самостійно це питання вирішити для себе і своїх інтересів не може. Нагадаю, вони активно наймають канцлерів колишніх великих держав, вони залучають партнерів нібито чи то для фінансування, чи то для чогось іншого. Навіть ця держава, яка сьогодні, ну, ми не можемо мірятися ресурсами, але навіть вони залучають партнерів, я звертаю на це увагу. На щастя, те, що правда на українській стороні, гарантує нам і сьогодні наявність наших партнерів як геополітичних, так і технічних. І ті, скажімо так, інтерв'ю, які проводить уряд сьогодні, показують, що є певний інтерес. Разом з тим, на минулому тижні, ми як політики повинні зазначити про те, що на минулому тижні з'явилася

заява 39 ключових сенаторів Сполучених Штатів Америки, які звертаються до свого уряду і наполягають на тому, щоб по "Північному потоку" має сенс і Treasury Office, ну, ніби як Міністерство фінансів Сполучених Штатів, і Держдепартаменту розглянути можливості застосування 232-ї секції Закону про санкції, який нещодавно був прийнятий в Сполучених Штатах. Ключові політики з 9 країн на минулому тижні опублікували в німецькій пресі свою заяву, яка піддає критиці побудову проекту "Північний потік-2". Глави 5-и парламентів на чолі з нашим Головою Парубієм також підписали свою заяву, нові країни доєднуються до цієї роботи. Це є свідченням того, що Україна, парламент, дипломати, уряд сьогодні веде більш-менш скоординовану роботу по тому, щоб зробити цілий хор голосів, які говорять на підтримку України. В усіх цих заявах є одна ключова теза: "Україна є, буде і залишається надійним партнером для транзиту будь-якого газу, включаючи російський, для території України до Європи".

Тепер перейдемо до того, що ми як політики очікуємо. І я думаю, що це наша спільна комісія в комітеті і всіх, ну, нормальних громадян в цій країні. Що ми очікуємо від будь-якого партнера. Перш за все – це збереження транзиту. Друге – це встановлення нового рівня абсолютно довіри до України і української ГТС у нових умовах європейського ринку газу. Це не умови десяти років тому. Вже прийнято абсолютно нове законодавство і навіть сьогодні європейські компанії змінюють абсолютно свої бізнес-моделі. Це і є та реальність.

Друге. Це оновлення самої бізнес-моделі. Я активно спілкувалась з тими компаніями, які запропонував уряд для консультацій. І навіть вони зазначають, що вони кожен рік змінюють саме бізнес-технологічні процеси, починаючи від добового балансування і закінчуючи кодами і точками входу-виходу, і так далі.

Ми повинні також отримати додаткові гарантії. Разом з тим, ми повинні розуміти, що на сьогодні жодна компанія цих гарантій з усіх консультацій, про які ми говорили, дуже делікатно обходять цю частину. І я

покладаюсь на уряд, що ми ніжно, делікатно, в дипломатичній формі, але все ж таки будемо відшукувати конкретику з цього питання.

Також у нас можуть бути нові можливості. І на нові можливості для ринку газу в Україні і для України як держави-транзитера. Перш за все мова йде про можливість створення в Україні одного з ХАБів. Друге, це наша стратегічна мета – перенесення точки укладення угод на кордон, з Заходу на Схід на кордон з Росією. Саме для цього потрібен європейський або трансатлантичний, або інший партнер.

Яким партнер не може бути, на моє глибоке переконання. Таким, з чого я почала свою промову, – той, який буде кулуарно обраний одним із, ну, не знаю ким, очільників держави і, який фактично поставить на коліна і приведе сюди гарантії корупції замість того, щоб принести гарантії транзиту. Саме для того ми і зібрали це зібрання і на останок у мене 3 конкретні питання перед виступом наших колег із уряду.

Пане віце-прем'єр, ми вдячні за те, що нас запросили на засідання і ми мали можливість ознайомитися. Завчасно скажу, що я проаналізувала всі технічні документи, які подали всі компанії і на сьогодні, на щастя чи на горе жодна з них не говорить про володіння або частку, або прямі інвестиції. І ми також повинні зрозуміти в чому причина цієї ситуації, тому що політично, якщо будуть лунати дуже сильно контраверсійні заяви в тому числі із українського парламенту, то ми тільки послаблюємо позицію переговорну нашого уряду для того, щоб домогтися найкращої угоди для України.

Таким чином, яка подальша процедура ваша? Як ви бачите це" І як ви бачите залучення парламенту для того, щоб обговорити конкретику по кожному з угод?

Далі. Яка потрібна допомога вашому уряду на сьогодні для того, щоб бути підготовленим до цих перемовин. І як... Так, нашому уряду, вибачаюсь. І, яким чином уряд буде вживати заходи для унеможливлення корупційних та політично корупційних ризиків, які уже відбувалися в Україні за минулі

останні 10 років, які призводили і до політичних знижок, і до Харківських угод, і до інших речей, якими сьогодні Україна не може пишатися?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ольга Валентинівна.

Я думаю, що ми чітко розуміємо позицію комітету і членів комітету, яка тільки що була висловлена, ще щось буде доповнено я абсолютно переконаний. Але, разом з тим, я хотів би підкреслити, що український парламент прийняв необхідні законодавчі акти, в яких прописані процедури по повноваженням українського уряду. І в рамках українського законодавства сьогодні український уряд робить ту роботу, яку він зобов'язаний робити.

Я ще раз хочу сказати, ми готові максимально допомагати і підставляти плечі для того, щоб український уряд був ефективний. З іншої сторони ми будемо робити все для того, щоб робота українського уряду на дискусійних площадках Верховної Ради була прозорою, була зрозумілою, і ні в кого не залишалось ніяких запитань ні в парламенті, ні за межами парламенту.

Тому я із задоволенням хочу запросити до слова віце-прем'єр-міністра Володимира Кістіона.

КІСТІОН В.Є. Дуже дякую.

Доброго дня, шановний голово, шановні народні депутати, шановні присутні. Насамперед я хочу щиро подякувати, що під егідою комітету проводиться відповідних захід, тобто комітетські слухання по такому, як на мій погляд, дуже чутливому питанню, як питання майбутнього нашої газотранспортної системи.

Забігаючи наперед, я хотів би так ще раз, шановні друзі, сфокусувати вашу увагу, на що уряд абсолютно виконує своє домашнє завдання, яке впливає з тих рішень, законів, які приймалися парламентом України.

Я хотів би, друге, підкреслити, що ці рішення, які торкаються, які відносяться, зачіпають питання газотранспортної системи, враховуючи от чутливість і важливість даного питання, на рівні уряду приймаються відкрито, прозоро. І ми запрошуємо до співпраці всіх, хто зацікавлений у даному питанні.

Я скажу більше, як насчет... деякі компанії, деякі лобістські групи даже мене звинувачують, що ті завдання, які покладені на мене як на голову робочої групи, на яку, перед якою стоїть завдання підготовки пропозицій, ще раз підкреслюю, підготовки пропозицій до конкурсних умов, це є мандат і повноваження нашої робочої групи, і не більше. Щоб ми розуміли, ні конкурс, ні відбір, а наше завдання – провести інтерв'ю, зрозуміти, що хоче ринок, що хоче бізнес, і напевне внести уряду України свої проект-пропозиції. А уряд України буде обговорювати, і напевне разом з народними депутатами, до речі, які зараз працюють в робочій групі, і ми будемо приймати відповідні рішення.

В той же час на ті три питання, які ви задали, я думаю, що я зроблю коротеньку презентацію, і частину відповіді ви вже знайдете. А то, де виникнуть на ті, відповіді на ті питання, яких там не будуть, то, я думаю, що ми продовжимо в майбутньому.

Я дуже коротко. Так, як ми домовлялися, щоб не забрати лишній час, але перед тим хотів би сказати, що на мій погляд, стратегічна проблема, яку створили в Європі для газотранспортної системи росіяни, це, в першу чергу, породило недовіру до української ГТС, до підземних сховищ українських, розповсюджуючи широкий спектр міфологічної інформації і брехні: перше – це поганий технічний стан, здається, це питання поширюється, але хотів би сказати, що всі завдання по транспорту виконувалися, виконуються, і я впевнений, що будуть технічно здатні виконати; низька надійність та ефективність, і одне з таких історичних питань – системні крадіжки чужого газу тощо.

В той же час, я хочу сказати, шановні друзі, відверто, спілкуючись з європейськими експертами, які володіють і розуміються на транспортній інфраструктурі, вони підтверджують беззаперечно, що Україна володіє унікальною за техніко-економічними показниками газотранспортною системою, підземними сховищами, при тому ми, на їхню думку, на території європейського континенту маємо преміум-позицію в плані транспортування газу.

Тому, на мій погляд, стратегічне завдання, шановні друзі, і уряду, і народних депутатів у питанні вибору партнера ГТС. Знайти такого партнера, який би разом з урядом, з народними депутатами, з народом України забезпечить високий рівень довіри, в першу чергу, до України, і, відповідно, до української ГТС і ПСГ.

Це, відповідно, дасть можливість великій кількості європейських трейдерів, постачальників купувати російський газ не на заході, а на сході нашої держави. Відповідно, європейським постачальникам, вони будуть працювати в рамках і по стандартах, які працюють на території Європейського Союзу. Тобто із зрозумілими підходами і вимогами.

Слідуюче. Водночас на сьогодні перед Україною стоять серйозні виклики, які мають серйозний вплив на долю нашого стратегічного активу, тобто ГТС, і, відповідно, я би сказав, що частково і на долю нашої держави.

Так, "Газпром" активно будує альтернативні газотранспортні маршрути, завдання яких змінити напрямок постачання, обійти територію України, постачання газу до Європейського Союзу. Цей виклик є досить серйозним, зважаючи на те, що українська ГТС, для оптимальної її роботи потрібно принаймні 70-90 мільярдів метрів кубічних на рік. Натомість запуск альтернативних маршрутів, про які говорив і головує Олександр Георгійович, і пані Белькова, може спричинити серйозну проблему і відсутність відповідного обсягу завантаження нашої української газотранспортної системи.

Ще один із викликів – це закінчення у 2019 році транзитного контракту, який діяв на протязі останніх десяти років. При цьому програш "Газпрому", який схвалений Стокгольмським арбітражем 28 лютого, спонукав росіян до радикальних дій, спрямованих на припинення транспортного контракту. Паралельно Росія намагається дискредитувати Україну, поширюючи міфи про неготовність ГТС і неможливість після 20 року забезпечити відповідні транспортні послуги. У свою чергу є відповідне завдання і наше внутрішнє, це Україна зобов'язана імплементувати енергетичне європейське законодавство на своїй території.

Подолати ці виклики, на яких я досить коротко зупинився, серед іншого зможе, залучивши підтримку надійного і досвідченого іноземного партнера – партнера, місце та роль якого зводиться до вирішення таких ключових питань.

Перше – це забезпечення завантаження газотранспортної системи і ПСГ, перенесення точки обліку на східний кордон, утворення газового хабу на газотранспортній інфраструктурі – і це є одна із принципових речей – завершення інтеграції ГТС до європейської мережі, гарантування довіри до України. Без відсутності довіри до України досить складно буде вирішити ті позиції, які були попередньо.

При цьому законодавець, до речі, в рамках сьогоднішньої нашої дискусії, неодноразово поверталися в історію і акцентували увагу, що уряд у 2015 році прийняв базу, тобто Закон "Про ринок природного газу", де чітко визначив правила і повноваження кожного державного органу. Приймаючи Закон "Про ринок природного газу", передбачив доцільність, і це беззаперечно, існування іноземного партнера в діяльності оператора ГТС. Для залучення такого партнера законом визначені наступні кроки: розроблення та затвердження умов конкурсу, на підставі якого залучатиметься партнер, проведення такого конкурсу та обрання переможця, і ключове – це те, що пані Белькова піднімала, що потрібно – це затвердження результатів конкурсу та прийняття остаточного рішення про

визначення одного із декількох партнерів Верховною Радою України. Тобто кінцеве заключне рішення по всім процедурам і процесам, якими займається уряд, який впливає із Закону України про ринок природного газу, знаходиться на майданчику Верховної Ради.

Слід зазначити, що відповідно до визначеної законом логіки залучення партнера ГТС, урядом на сьогодні зроблено відповідну роботу, зокрема, створення незалежної оператора ГТС – ПАТ "МГУ", тобто "Магістральні газопроводи України", частково забезпечити відповідний фінансовий ресурс на початок їхньої виробничої діяльності, тобто на початок перехідного періоду.

Хотів би підкреслити, що обрано наглядову раду у відповідності до європейських стандартів, до чинного законодавства, українського чинного законодавства, де чотири незалежних директора наглядової ради і три представника держави.

Створено робочу групу, про яку я вже говорив, для проведення консультацій по оформленню критеріїв конкурсу по залученню партнера. Проведені, ще раз підкреслюю, попередні консультації, які відбулися 21-22 лютого та 14 березня з тими компаніями, які зацікавилися і висловили свою зацікавленість у вигляді подачі заявки. Я хотів би підкреслити, саме ті компанії, які дав уряд, як сказала пані Белькова, це ті компанії, які виявили зацікавленість.

Що залишилося зробити? Розробити конкурсні умови, оголосити конкурс, провести конкурс і затвердити результати конкурсу на... рішенням Верховної Ради, тобто українським парламентом.

Окреслюючи викладене вище, хочу відзначити ключову роль парламенту в даному процесі, адже саме вищий законодавчий орган прийматиме кінцеве рішення щодо залучення партнера ГТС.

То ж уряд розраховує на плідну та тісну співпрацю у даному питанні з Верховною Радою як на етапі проведенні конкурсу, так і на етапі затвердження його результатів. До речі, хотів би підкреслити, що на

останньому засіданні робочої групи, де ми проводили відповідну співбесіду, були присутні і народні депутати, і я звертався тоді і звертаюся ще раз: будь ласка, робоча група і секретаріат робочої групи готовий сприйняти всі пропозиції, їх проаналізувати, систематизувати і підготувати пропозиції на розгляд в рамках чергового засідання робочої групи.

Тому я рахую, що процес абсолютно відкритий. Ми максимально зацікавлені, щоби ми разом з вами знайшли максимально ефективного, результативного і плідного партнера для майбутнього України і української ГТС.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане віце-прем'єр.

Міністр... позиція Міністерства енергетики і...

КІСТІОН В.Є. Якщо можна, я попрошу міністра, задавалося питання, які компанії виявили зацікавленість? І, можливо, міністр прокоментує от якраз для повної інформації, для того, щоб склався такий

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Ігор Степанович.

НАСАЛИК І.С. Дякую.

Перш за все, хочу подякувати, шановний Олександрє Георгійовичу, за те, що на базі комітету створена така площадка, де ми можемо подискутувати, а в дискусії завжди народжується істина. Повинен сказати, що позиція міністерства ніяк не може відрізнятись від позиції віце-прем'єра. Оскільки я заступник в робочій групі, то в нас загальна позиція завжди була і з комітетом, з віце-прем'єрами, і міністерством.

Єдине, сьогодні хотів би попросити засоби масової інформації, від вас дуже багато залежить, як говорили колись: "Неважливо, про що говорите,

важливо. як ми висвітимо". Я з приводу чого говорю. Вчора мені просто вдалось подивитися по ZIK передачу по вуглю, де сказали про те, що міністерство складає договори на поставку вугілля. Так он сьогодні скажу, що в міністерстві немає жодної ТЕС і тільки одна Калузька ТЕЦ. Все решта – це комерційні підприємства чи, які знаходяться, там, в Фонді державного майна. От хотілося, щоб десь так не перетрансформувалась сьогодні зустріч.

Якщо говорити про газотранспортну систему України, зацікавленість за неї була давно і завжди вона була зв'язана із політичною складовою і з економічною складовою. Тут повністю хочу підтвердити слова Олександра Георгійовича, що суми, які проходили через "Укртрансгаз" це суми, які разом, там, измеримы із валовим продуктом нашої держави. Тому, якщо ви проследите 98-й рік, створення взагалі НАК "Нафтогазу України" як такої структури, вона створювалась під вибори тоді Президента Кучми і створювалася як вертикально інтегрована компанія для того, щоб об'єднати всі потужності нафтогазового сектору і сконцентрувати їх.

Друга позиція, коли ви вже говорили, вот, про "Укренерго". Тоді появилось, хто пам'ятає із комітету, тих, хто ще там в третьому-четвертому скликанні був, була ідея консорціуму, якщо ви пам'ятаєте, така ідея, де саме розділити треба було 30 відсотків – європейцям, 30 відсотків – українцям і 30 відсотків – росіянам. Ця схема також не була.. працювала.

Зараз ми виходимо і в умовах, перш за все, конфронтації, яка в нас є з Російською Федерацією, бо газотранспортна система і енергетика завжди була, є і, я думаю, що найближчих 10 років буде не тільки економічним, а і політичним інструментом взаємодії між державами і відповідно геовплив, гібридний вплив Росії на енергетику України, я думаю., що кожен з нас відчув в 2014, 2015 і 2016 році. І те, що ми дуже оперативно перейшли, там, на паливо "Вестін Хаус", те, що могли диверсифікувати поставку інших складових палива, це один із процесів.

Зараз вже процес, який зв'язаний з ОТГ, він має дві загальних складових. Першу загальну складову, це те, що ми виконуємо свої обов'язки щодо формування ринку газу і Третього енергетичного пакету, а саме розділення химерної структури НАК "Нафтогазу України", яка якраз не дає розвиватися ринку газу та утримує ринок газу в ембріоні на території України. І одна з таких позицій, це якраз виділення транспортної системи.

Повинен сказати, що уряд і міністерство зробило все для того, щоб створення і розподіл НАК "Нафтогазу України" при створенні "МГУ" було максимально прозорим і зрозумілим. І от Володимир Євсейович говорив про створення наглядової ради, саме міністерство і профільний віце-прем'єр були, скажемо, основним джерелом проведення цього конкурсу. І я повинен сказати, що взаємодія, може підтвердити чи спростувати це Європейський банк реконструкції і розвитку, Світовий банк, інші посольства, ми провели її з оцінкою "п'ять плюс". І цей конкурс ставили в приклад для проведення наглядових рад для інших державних підприємств.

Тому я більше чим переконаний, що перший крок якраз розділення газотранспортної системи – це крок до ринку газу. А НАК "Нафтогазу України" як кінцева точка, яку ми бачимо, це один із дилерів, один із десятка, там сотні, які будуть, трейдерів, які будуть працювати на території нашої держави. І я більше чим переконаний, що іншого шляху немає, і до цього шляху ми дійдемо.

Тепер коротко. Повинні зрозуміти, що є дуже багато параметрів, у тому числі політичних, які зв'язані з українською газотранспортною системою. Є і економічні параметри. От коли проводились всі загальні консультації із європейцями, і Вікторія вже сказала це, ми всі задавали запитання: "Чи можете ви гарантувати після 2019 року відповідні об'єми транзиту газу?" І це зрозуміло, що ніхто не сказав ні так, ні ні, тому що це не залежить від операторів, які приймали участь. Ви розумієте, що це залежить в тому числі і від російського "Газпрому". Але ми економічно зв'язані з цією позицією. Що саме я маю на увазі? Якщо кількість газу в газотранспортній системі України

буде менше чим 40 відсотків, на 40 мільярдів кубів, ми будемо менш економічно ефективні, чим "Північний потік". Тільки ми будемо більше 40 мільярдів кубів, ми будемо надзвичайно ефективними.

Ви знаєте, мені дуже сподобався один... Я зараз вже перейду якраз до операторів. Буду коротко. От останній, який ми розглядали з депутатами, це був "Флексіс", дуже цікавий такий оператор, засновником, до речі, є муніципалітети Бельгії, 80 відсотків – засновники муніципалітети. Мало того, це одна з таких компаній, яка там показала, що можна зменшувати в діючих умовах вартість транзиту. І вони висказали дуже цікаву ідею, що якщо Україна дасть посил, щоб європейцям ми зможемо поставляти до 110-110 мільярдів, то економічними не стануть ні Північні, ні Південні потоки, турецькі. Вони висказали таку ідею, а вона якраз ґрунтується на тому, що в цьому параметрі ми дуже залежні від того, а скільки об'єму газу ми перекачали.

Якщо хтось говорить про те, що прийде 19-й рік і росіяни взагалі нічого не будуть поставляти нам нуль, це також неправда. При всьому бажанні і одної вітки, і другої вітки, і навіть вчора я переглядав аналітичну таку інформацію, яку видали російські енергетичні видання, вони сказали: при всьому бажанні, навіть якщо ми загрузимо і північ, і південь, то не менше 30 мільярдів кубів газу ми все одно будемо поставляти через Україну – не менше. Але ми не розглядаємо тільки можливість транзиту російського газу. Ми...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас регламент, я вибачаюсь...

НАСАЛИК І.Г. Добре. Скільки ще? 2 хвилин достатньо.

Добре. Тоді коротко про компанії. Одна з компаній... Деякі компанії просто виступали дуплетом і вони просто молодці. Одна з них це "Снап" і "Ю-стрім", це консорціум, італійці і словаки. Ми з ними спілкувалися, як зустрічався в рамках в Румунії, де якраз обговорювали партнерство.

Вони чим для України цікаві? Вони хоча би цікаві тим, що це компанії, які категорично проти "Північного потоку", тому що це є їхні конкуренти.

Дуже цікава компанія була GRTgaz і голландці разом, теж – Gazunie – вони також виступили за консорціум. Це французи і нідерландці, які володіють спільною газотранспортною системою, які також зацікавлені в тому, щоб співпрацювати із газотранспортною системою України. Тим більше, що такі компанії, які поставляють достатньо великі об'єми газу в Європі, вони також зацікавлені в економіці і розглядають українську газотранспортну систему як економічний додатковий інструмент прибутку, і ми повинні про це говорити.

Про "Флексіс" я сказав, досить цікава компанія. Крім того, дуже багато компаній проявили себе, це і Reganosa (Іспанія), і Польща, да, проявили, Gazunie, і інші компанії, які, скажемо, зацікавлені.

Я повинен сказати навіть, що цей об'єм компаній... *(Шум у залі)* Так! Цей об'єм компаній, це ще навіть не всі, які би хотіли прийняти участь якраз у пошуку партнера, консультації при роботі з українською газотранспортною системою.

Ну, враховуючи, що Олександр Георгійович мені сказав, що об'єм обмежений, на цьому ми і завершимо.

Дякую, Олександр Георгійович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ігор Степанович, у нас права рівні для всіх, ви ж знаєте: і для народних депутатів, і для міністрів, і для всіх запрошених.

Друзі, я хочу... я хочу запросити до слова заступника головного комерційного директора "Нафтогазу" Сергій Боев.

Єдине, що от у нас появилася група компаній "Нафтогаз", а з юридичної точки зору, по-моєму, вам ніхто статус "національної акціонерної енергетичної компанії" не змінював.

БОЄВ С. Не змінював.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Змінював? (*Шум у залі*) Не змінював.

БОЄВ С. Не змінювали: ні-ні-ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це так, як би м'яке таке зауваження. Будь ласка.

БОЄВ С. Дякую.

_____ . Так самі ж готували.

БОЄВ С. Дякую.

Шановні колеги, в першу чергу хотів би перепросити за те, що перші керівники компанії не змогли бути на цій нараді. Андрій Володимирович Коболев зараз проводить консультації з англійським парламентом, а Юрій Юрійович Вітренко – з Європейським парламентом щодо протидії Nord Stream 2.

Тому що би хотілося доповісти в рамках мого виступу? Перше: декілька слів про результати Стокгольмського арбітражу та їх наслідки для контракту з "Газпромом". Хотілося б наголосити ще раз, що не зважаючи на велику роботу, рішення Стокгольму не дозволяє передати контракт сторонньому оператору, існуючий контракт. Втрата контракту з боку "Нафтогазу" дасть можливість... це дасть можливість, передача контракту дасть можливість "Газпрому" розірвати контракт, в тому числі звинуватити Україну, що вона є ненадійним транзитером і країною-партнером для Європи.

Це означає не тільки втрату більше двох мільярдів, як було вже сказано, надходжень при прибутку для компанії та для країни; це матиме і величезні фінансові наслідки щодо того, яким чином "Нафтогаз" може додатково надавати позови до Стокгольмського арбітражу щодо компенсації

за недопоставки газу по транзиту щодо підвищення тарифу відповідності до пункту контракту про перегляд тарифу, а також у перегляді тарифу на 2018-19 роки з огляду на недозавантаження ГТС після контракту.

Тому хотілося б наголосити на цьому. Інші питання щодо залучення партнера, хочу сказати, що "Нафтогаз" готовий співпрацювати із Кабінетом Міністрів, із парламентом щодо виборів та залучення іноземного оператора. Але при цьому ми розуміємо, що деякі ось пропозиції, які були надані потенційними партнерами, вже можуть реалізуватися навіть у рамках вже створеного оператора газотранспортної системи на базі "Укртрансгазу". Інші варіанти вони, інші варіанти створення оператора потребують суттєвих законодавчих змін, а також багато часу для їх фізичної реалізації, а також вони пов'язані на те, що в рамках рішення Стокгольму щодо контракту це неможливо зробити не пізніше ніж цей контракт закінчиться у 19-му році. Це не означає, що ми вважаємо ці варіанти неприйнятними. І, якщо уряд і парламент вважають їх прийнятними, то, повторюся, що підготовка до цих варіантів займе багато часу, але ми готові долучитися до цієї роботи.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Питання? Ну, якщо є до "Нафтогазу" питання, будь ласка.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Дуже дякую. Дуже дякую за вашу промову.

У мене є, виникло відразу декілька питань конкретного характеру. Ви сказали, що неможливо передати контракт, тобто він має залишатися відповідно з, між діючими сторонами, да. Тобто передати в МГУ контракт неможливо?

БОЄВ С. Так.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Друге питання коротко. Ви сказали, що можна будувати відносини з потенційним партнером на базі оператора УТГ, правильно?

БОЄВ С. Да.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. "Укртрансгазу". Тобто ви маєте на увазі філії, яка була створена в УТГ?

БОЄВ С. Так. Це...

ВОЙЦІЦЬКА В.М. А тоді в мене дуже просте питання є. Я в своїй промові якраз наголосила на тому, що ми взяли на себе зобов'язання і це є питання нашого успіху, сертифікацію оператора. Я хочу задати вам конкретне питання. На вашу думку, ви пройдете сертифікацію нашого Європейського енергетичного співтовариства відповідно чи ні?

БОЄВ С. Ну, сертифікація передбачає незалежність. Ми говоримо про те, що з огляду на рішення арбітражу не можна, тобто передача контракту або спроба передачі контракту незалежному оператору прийде приведе до розірвання цього контракту.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Останнє. Тобто, ви вважаєте, що...

БОЄВ С. Ні.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. ... створення філії це і є виконання вимоги по анбандлінгу...

БОЄВ С. Це не є виконання вимоги по анбандлінгу, не є виконання вимог Третього енергопакету в рамках існуючого контракту ці вимоги не можуть бути виконані.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я би просив, давайте ми сконцентруємося сьогодні все-таки на залучені стратегічного партнера для газотранспортної системи. Якщо у нас є необхідність подискутувати на бачення і моделі, як робити анбандлінг... *(Шум у залі)*

Ні, в принципі, то ми... я просто до того, що ми окремо на цю тему мусимо переговорити. Пан, член комітету... Я розумію, що це проблема. Але, щоб ми зараз не перейшли в другу дискусію, розумієш? Вони пов'язані, але це дещо інша тема.

Будь ласка, Руслан, запитання і потім продовжуємо виступи.

БОГДАН Р.Д. Дякую, Олександр Григорович. Фракція "Батьківщина", Богдан. Ну, я багато не буду говорити стосовно нашої позиції, ви, я так розумію, і так всі тут розуміють.

Враховуючи те, який попередній був ваш виступ, я так розумію, що це питання не тільки складне і важливе, а й дуже напружує в середині кожного. На мій погляд і на переконання всієї фракції, це один із найстратегічніших ресурсів України. І навіть просто обговорення цього питання, воно таке дуже непросте і наштовхує на певні, ну, певні, певні напруження.

Коротенька історія. В 1975 році Україна...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я дуже вибачаюсь. Я дуже вибачаюсь. Просто ми домовились запитання, продовження виступів потім буде.

БОГДАН Р.Д. Олександр Георгійович, я дуже важливо і це позиція...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей.

БОГДАН Р.Д. ... і це позиція не тільки моя, я хотів би, щоб всі послухали і інформацію ту, яку я хочу донести, вона важлива, враховуючи, що як член комітету. Дякую дуже.

В 1975 році Україна видобувала 68,5 мільярдів. Перший газ в Європу пішов з України, цікаво буде, що і в Росію. Я розумію, що тут професійне середовище зібралось, але, можливо, хтось цього не знає. Раз.

Друге. Єдиний на той момент навчальний заклад був якраз в Україні, це Івано-франківський нафти і газу технікум. Майже більша частина до останнього часу була фахівців вихідців з України, які керували "Газпромом" і видобутком. Тепер ще найважливіше, а знаєте ви, в якому році з'явилися плани "Газпрому" по будівництву Східного, Північного і Південного потоку? Ну, хтось знає це питання? Так я вам скажу, наприкінці 2001 року – на початку 2002-го. Це стратегія навіть не "Газпрому", а Російської Федерації по захопленню європейської території таким чином, і транзит через територію України не входив у плани зменшення транзиту, обсягу.

Тому шановні колеги, враховуючи це, розуміючи позицію, звичайно, ми будемо обговорювати партнерство, що завгодно. Але за власним переконанням робіть ці речі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, давайте продовжимо. Ми запросили державного уповноваженого Антимонопольного комітету України пана Полюховича. Я би просив вас сформулювати ваше бачення і вашу точку зору на цю важливу проблему.

ПОЛЮХОВИЧ В.І. Добрий день, всім присутнім. Я б хотів все ж системно підійти до цього питання, а саме ми повинні чітко розуміти перш

за все мету залучення партнера не лише політичні чинники, які зрозумілі нам, безумовно, але і економічні чинники і правові способи залучення партнера.

На сьогодні Закон України "Про ринок природного газу" передбачає можливість, як і надання партнеру певних корпоративних прав оператора ГТС, також передбачається чинним законодавством і інші форми: це і консультування, це і спільна діяльність по модернізації ГТС, це і спільне управління, договірне інвестування тощо. Яка буде вибрана форма? Це, звичайно, наше рішення, наше українське рішення, безумовно. Але треба розуміти, яка мета цього партнерства саме, як не лише політична, а й господарсько-правова. Ну, до прикладу я наведу, колись мені довелося працювати таке було українсько-американсько-голандсько-німецьке закрите акціонерне товариство Utel. Воно було створено в 90-х роках для того, щоб створити систему міжнародного телефонного зв'язку в Україні, яка була відсутня на момент, коли ми перестали бути частиною Радянського Союзу. Була поставлена господарська мета, були залучені інвестори: Америка, Німеччина і Голландія. Відповідно була досягнута ця мета шляхом побудови цієї системи, корпоративні права були повернуті українському національному оператору. Це була така форма досягнення мети. Яка буде вибрана сьогодні – ну, це, так кажуть, наше рішення, це перше.

По-друге, дійсно, що необхідно нам розглядати це питання в контексті анбандлінгу, який зараз у нас відбувається і повинен досягти своєї мети, безумовно, якщо ми дійсно рухаємося в Європу і слідуємо Третньому енергетичному пакету. Справа в тому, що створення сьогодні публічного акціонерного товариства "Магістральні газопроводи України" має на меті дійсно консолідацію в межах цього господарюючого суб'єкта активів щодо транспортування і, я так передбачаю, і зберігання природного газу. Чому я кажу: передбачає зберігання? Тому що на сьогодні є певна невизначеність щодо чи варто газосховища передавати до складу цього оператора, чи не варто. Наша нормативна база дозволяє це робити, тому що діяльність як

транспортування, так і зберігання, вона не є взаємовиключною. Якраз лише є чіткі застереження щодо поєднання цих видів діяльності з постачанням та видобутком природного газу, а в іншому ці види діяльності можуть бути поєднані. Тому я вважаю, що це єдиний комплекс, який все ж повинен існувати далі в рамках оператора ГТС. І дійсно нам все ж, я розумію, треба розуміти все ж: а що ці активи наші варті дійсно. Тому що ми кажемо і трильйони, ми кажемо і мільярди. Але все ж чіткі цифри ніхто не обрахував. Ну, наскільки я пам'ятаю, лунали такі цифри як від 25 мільярдів доларів до 50 мільярдів доларів. Існувала цифра 300...

КУЖЕЛЬ О.В. *(Не чути)* ...Антимонопольный комитет, вы меня простите, пожалуйста.

_____. *(Не чути)*

КУЖЕЛЬ О.В. ... це представник Антимонопольного комітету...

ПОЛЮХОВИЧ В.І. Что?

КУЖЕЛЬ О.В. Чи є у нас? Скажіть, про що розповідаєте...

ПОЛЮХОВИЧ В.І. Так, я вас не перебивав, вибачайте. Прошу вас не перебивати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мені не зовсім... мені не зовсім було... послушайте. Мені не зовсім, чесно кажучи, зручно, Олександра Володимирівна...

КУЖЕЛЬ О.В. *(Не чути)*... на ті питання, які сьогодні...

ПОЛЮХОВИЧ В.І. Прошу вас не перебивати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...але, але я би просив вас все-таки по суті, по суті повноважень Антимонопольного комітету.

ПОЛЮХОВИЧ В.І. По суті повноважень комітету...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми хочемо зрозуміти позицію Антимонопольного комітету.

ПОЛЮХОВИЧ В.І. Ні, але ж, я виходив з того, що у нас основним сьогоднішнім питанням – це розробка критеріїв за участі стратегічного партнера, так я розумію. І якраз ці критерії, відповідність цього партнера тим умовам, які у нас зараз є, я розумію це основним завданням, щоб ми приймали рішення, перш за все. Якщо казати про ринок природного газу, то ми прекрасно розуміємо, що є у нас ознаки монопольного становища певні. Дійсно той анбандлінг, який зараз є на меті, повинен дійсно і в цьому напрямі подолати ці певні монопольні ознаки. І я вважаю, що залучення партнера щодо складу ГТС і повинно бути якраз в цьому руслі.

Щодо критеріїв, які можливо використовувати, то дійсно у нас є стаття 21 Закону України "Про ринок природного газу", де чітко визначені критерії. Також є чіткі вимоги Закону про розмежування діяльності з транспортування, зберігання та діяльності з постачання і видобутку. Також необхідно, щоб це були чіткі пропозиції партнера щодо технічного плану модернізації, щодо інвестиційної програми, щодо оптимізації ГТС. І відповідно можливість надання партнерам певним гарантіям прокачки значних обсягів газу, який нам необхідний, щоб вона існувала, наша ГТС, і прийняття на себе відповідних комерційних ризиків. Тобто цей комплекс питань повинен бути вирішений з партнером до прийняття рішення, в якій формі його залучати до роботи з нашими операторами ГТС.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, дякую.

ПОЛЮХОВИЧ В.І. Все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, у нас як би перелік основних спікерів завершився. А є пропозиція буквально п'ять хвилин на запитання, якщо є до спікерів. Пан Михайло, я дам можливість на запитання. Потім бажуючі народні депутати в першу чергу на виступи, в мене є поки що на виступи один записався, Сергій Соболев, в мене є. І в мене є два виступи від наших експертів. Якщо в когось є бажання потім щось сказати, я дам слово. Зараз поки що запитання.

Перша була Ольга Валентинівна, потім – Лев Теофілович, потім – пані Наталія.

БЄЛЬКОВА О.В. У мене запитання, яке, можливо, допоможе вирішити трошки нашу дилему, яку підняла пані Вікторія.

Пане віце-прем'єр, будь ласка, або підтвердьте або спростуйте наступну тезу, що на сьогодні за українським законодавством і за тим форматом обговорення, який у вас вже відбувся з потенційними партнерами, є три основні типи можливої співпраці. Перше – це участь, ну, ніби як equity position, коли купується частина активу, частка в капіталі, да? Друге – це спільне оперування як оператор, визначений за законом, і, відповідно, це спільне оперування передбачає отримання сертифікації на нову структуру. І третє – це так званий менеджмент-контракт, або консультаційний контракт, або сервіс-контракт.

Якщо правда те, що я сказала, що є тільки три ці, будь ласка, скажіть позицію уряду. Якщо ви вважаєте, що її можна сьогодні оголошувати, яка з цих трьох позицій на сьогодні є найбільш перспективною і правильною для України.

КІСТІОН В.Є. Дуже дякую.

Я, напевно, прокоментую запитання з останнього, тобто чи є на сьогоднішній день позиція, в якій формі, в якій моделі ми бачимо співпрацю, то я думаю, що ця модель буде визначатися при підготовці конкурсних умов, і, по великому рахунку, при затвердженні чи визначенні переможця цих конкурсних умов.

Відносно тих компаній чи тої моделі співпраці, які були запропоновані компаніям під час проведення інтерв'ю. Шановні друзі, я ще раз нагадаю, що останнє наше інтерв'ю співпраці відбулося з компанією "Флексіс", це бельгійська компанія, про що говорив пан міністр. 80 відсотків капіталу – це муніципалітет Бельгії. І він сказав, ну, представник даної компанії сказав дуже просту річ: якщо у вас є з компаній, які виявили зацікавленість, гарантія завантаження вашої системи, чіпляйтесь і тільки з ним працюйте.

Я хочу заявити, що ні одна з компаній, яка виявила зацікавленість, чітко не підтвердила, що... і не підтвердить, що вона готова взяти на себе зобов'язання по завантаженню української системи. Вони готові взяти зобов'язання по допомозі – це да.

Друга от позиція, яка принципова, яка прослідковується в цій компанії. На першому етапі ні одна із компаній не готова інвестувати в модернізацію української системи. Ми не готові спільно вести бізнес і вже по результатах ведення бізнесу можливо модернізувати українську ГТС. Це два, дві таких принципових позиції.

І третє. Ні одна із компаній не претендує на унікальну систему, українську систему, тому що у відповідності до українського законодавства основні засоби чи труби компресорні практично заборонено до приватизації. Якщо ми говоримо, що один елемент із співпраці, це по якому висказалася компанія Eustream, це управління акціями в обсязі 49 відсотків нового незалежного оператора МГУ. Хочу нагадати, що акціонерний капітал нового оператора МГУ складає 4 мільйони, по-моєму, 200 тисяч. Це їхній акціонерний капітал, це той капітал, який внесений для створення даного

акціонерного товариства. Всі інші основні засоби, які пов'язані з транспортуванням, вони були, є і повинні залишитися достоянням, так, України, тобто цінністю української держави.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Лев Теофілович.

ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Л.Т. Я хотів би просто, мабуть, у продовження питання колеги Белькової. Ви як Кабмін ведете переговори щодо залучення партнерів. І власне, оця доповідь представників "Нафтогазу" мене насправді так застала, а з ким ми сватаємо: чи сватаємо з новим МГУ, який ще не створений, чи ми сватаємо з ГТС, який існує? І наскільки, якщо дійсно підтверджено це рішенням Стокгольмського арбітражу, ми не можемо з ним нічого зробити. Тобто йде розмова про залучення партнерів до якої юридичної особи?

Тут насправді ми не обговорюємо анбандлінг, добре чи не добре, треба чи не треба, але ми говоримо про партнера. Партнера до кого?

КІСТІОН В.Є. Ну, дивіться, от. Дорожня карта чи план заходів, який схвалений урядом в 16 році по питанню анбандлінгу, він передбачав, що всі дії будуть відбуватися після кінцевих рішень Стокгольму. По одному контракту кінцеві рішення відбулися 28 грудня. І друге рішення по Стокгольму – це було 28 лютого 2018 року.

Згідно плану, тобто... І я хотів би поправити, що, до речі, новий газотранспортний оператор ПАТ "МГУ", тобто "Магістральні газопроводи України", він створений, він зареєстрований, він є як юридична особа і в рамках навіть нового оператора вже створена наглядова рада. Тобто це модель, яка впливає з тих рішень, які ухвалювались в 2016 році.

Після рішення, остаточного рішення Стокгольму у нас появились заяви НАК "Нафтогазу", що анбандлінг неможливий. Нам незрозуміла ця позиція,

тому що в попередньому часі, коли ми запускали ці процеси "Нафтогаз" завжди говорив, що партнер до УТГ не прийде, тому що там в УТГ досить багато токсичних, непрофільних активів. І новий партнер може розглядатися тільки з чистого... чистої сторінки, тобто з нового оператора. Це була позиція НАК "Нафтогазу" попередня.

Сьогодні позиція НАК "Нафтогазу" чомусь досить кардинально змінилася. Зсилаючись на ті аргументи чи ті рішення, які ухвалені Стокгольмом, скажу більше, що ми не маємо оригіналу рішень, які ухвалені Стокгольмом. Ми не можемо говорити можна продовжувати анбандлінг чи не можна продовжувати анбандлінг. Ми поставили завдання провести юридичну... надати матеріали, перше, відповідно юридичну експертизу тієї компанії, яка супроводжувала Стокгольм, щоб ми розуміли, що відбулося, а також ми, ну, хочемо провести паралельно ще юридичну експертизу. Так можна продовжувати анбандлінг чи не можна продовжувати анбандлінг? Тому що це принципове базове питання по даним рукописам. Всі інші попередні інтерв'ю і рішення ми сватали чи проводили і бачили, що партнер підбирається до нового чистого незалежного оператора.

Дякую.

НАСАЛИК І.С. Я в доповнення буквально секундочку. Буквально, якщо ви дозволите, 10 секунд.

Міністерство енергетики написало на НАК "Нафтогаз України" лист, щоб надали рішення Стокгольмського суду для того, щоб ми могли хоча б проаналізувати. І попросили дати економічні параметри щодо формування ПСО. Ми отримали відповідь. У зв'язку з тим, що міністерство не є в управлінні НАК "Нафтогазу", то навіть нам не видали ці документи. Тому ми не знаємо, що написано в Стокгольмському суді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Пані Наталія, будь ласка.

(?) КАЦЕР-БУЧКОВСЬКА Н.В. В продовження цього ж питання, я вважаю, що воно не те що не на темі, це є одним з ключових питань, тому що спілкуючись з компаніями, які, власне, проявили зацікавленість в участі в цьому конкурсі, основне їхнє питання було саме яка система анбандлінгу, тобто яка буде модель залучення. І тут у мене питання до вас як до голови робочої групи по анбандлінгу, а на якому ви зараз етапі? І який буде таймінг проведення даної процедури.

Друге питання у мене по процедурі саме запрошення і залучення компаній до конкурсу, оскільки деякі компанії, які виступали, вони були дещо дезорієнтовані і їхні виступи були доволі непередметними. І дізнатися, які саме умови вони нам пропонують, було неможливо з огляду на те, що вони не отримували вихідних даних. Так от у мене питання: а як же ж ви розсилали, які були все ж таки вихідні дані для цих компаній?

І третє питання – все ж таки це часові параметри. Час у нас доволі обмежений, 2019-2020 вони не за горами. Тому скажіть, як ви бачите цю процедуру і коли плануєте завершити?

Дякую.

КІСТІОН В.Є. Дуже дякую. Я спробую досить коротко, тому що часу, по великому рахунку, більше немає.

Давайте ми раз повернемося і подивимося на саму історію, як розвивалися події. Рішення уряду в 16-му році, дій приймаються після того, коли буде ухвалене рішення. Для того, щоб не втрачати час, уряд паралельно пока в принципі розглядалась справа в Стокгольмі, утворив відповідного оператора, створив і затвердив план корпоративного управління, утворив, знайшов місце, знайшов фінансову підтримку і так далі, і тому подібне. Тобто по великому рахунку до грудня місяця був готовий до роботи новий газотранспортний оператор: новий, чистий, незалежний, так як передбачено європейською директивою, тобто він не пов'язаний ні з групою

"Нафтогаз", абсолютно координується чи... акціонером цієї компанії є міністерство.

Після того була розміщена відповідна зацікавленість. Ми як Міністерство енергетики розмістили заяву, що уряд України зацікавлений у тому, що деякі компанії мають відповідну зацікавленість внести свої пропозиції для того, щоб ми... чи ми можемо розраховувати на відповідну перспективу співпраці? Це була така об'ява, яка розміщена на сайті Європейської комісії, на сайті Міністерства енергетики і на сайті уряду. Компанії звернулися і дали свої пропозиції, як вони бачать, тому що нам потрібно для того їхні позиції, щоб зрозуміти, а що бізнес хоче? Тобто на підставі їхніх пропозицій і наших інтересів як держави, ми повинні разом з вами, з народними депутатами, з членами робочої групи сформувавши пропозиції до конкурсних умов, а як бачить Україна? І ці конкурсні умови запусити публічно. І не обов'язково вже ті компанії, які приймали участь або виявили зацікавленість, тільки вони будуть приймати участь в конкурсі. Це буде відкритий публічний конкурс і в цьому конкурсі можуть приймати компанії, які по великому рахунку, не виявили зацікавленості на першому етапі. Тобто це відкритий процес. Тому звинувачувати, і комітет і уряд, що ці процеси закриті я думаю, що абсолютно не має ніяких підстав. Ми наоборот зацікавлені, чим більше до цього процесу не долучено, тим якісніший буде кінцевий результат.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

КІСТІОН В.Є. Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Останнє запитання народний депутат Іоффе, будь ласка і переходимо...

ІОФФЕ Ю.Я. Шановний пане віце-прем'єр, до вас питання, ви мені скажіть, будь ласка, є прибуль і актив. Ви пропонуєте залучити партнерів, скажіть мені, будь ласка, ви порахували, що это дасть українській економіці? Скільки? Що це принесе? Навіщо ми залучаємо или это по Матроскину: чтобы продать что-то не нужно, сначала купить что-то не нужно. Навіщо ви залучаєте?.. Назовить цифру, що виграє від цього українська економіка? Зараз вона отримує 2 мільярда, а що буде? От залучили партнера... в спорте: який красивший, який кращий – навіщо він? Для чого? Скажіть цифру грошей, що це дасть?

КІСТІОН В.Є. Розумієте, я точно скажу, от що виграє, а я скажу, що втратить? Тобто, якщо ми не знайдемо відповідального стратегічного партнера, який по великому рахунку, забезпечить, допоможе Україні забезпечити перше: а) це завантаженість; друге, по великому рахунку, імідж нашої газотранспортної системи – то ми втратимо...

_____ . Все.

КІСТІОН В.Є. Напевно, назву чи можливості транзитної держави, от тому я думаю, що оцінювати це в коштах...

ІОФФЕ Ю.Я. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми переходимо, переходимо до виступів. Дивіться, я зараз запрошую до слова народного депутата Соболева, який передав мені записку, але я бачу декілька рук піднятих, піднятих по запитанням до віце-прем'єр-міністра і до міністра.

Шановні колеги, шановні колеги, запросіть віце-прем'єра на засідання фракції. Він, я вам гарантую, що він тут є. Він прийде, ви задасте йому всі

запитання, які ви хочете задати. І ми просто змушені відпустити віцепрем'єра, який чесно півтори години відпрацював і міністр... Міністр тож пішов працювати, да?

Пане Сергій, будь ласка.

СОБОЛЄВ С.В. Дозвольте, да? Я дуже вдячний пану віцепрем'єру за те, що він накінець-то нашу розмову в конструктивне русло ввів. І так, що ми констатуємо? Станом на сьогодні немає жодної компанії, яка готова інвестувати в газотранспортну систему України. Це підтвердив віцепрем'єр і це підтвердив міністр енергетики. Станом на сьогодні немає жодної компанії, яка готова забезпечити об'єм газу або принаймні контракти з власниками газу, який може бути додатково залучений для нашої газотранспортної системи. Це, власне, те, з чим ми сьогодні підходимо, я не знаю, це конкурс назвати чи якимось по-іншому.

Тепер я представляю, кого я представляю. Я тут представляю власників однієї з найбільших європейських компаній, яка має об'єм газу для транспортування, яка готова інвестувати від 4 до 6 мільярдів не гривень, а доларів щорічно власних ресурсів, ресурсів власних банків нашої банківської системи для того, щоб ця система почала діяти. Що я маю ще в активі як представник цієї потужної структури? Ця потужна структура оцінюється приблизно в 200-220 мільярдів доларів. Ця структура має, і я її представляю разом з іншими, фактично потужності для транспортування десь 110 мільярдів кубів газу. Наша структура має договір заключений до кінця цього року гарантованого транспортування 110 мільярдів кубів газу. Наша структура має технологічні можливості для цього, ми маємо 72 газоперекачувачів станції, ми майже маємо 702 станції, які можуть піднімати газ на поверхню, ми маємо потужності для зберігання цього газу такі, які ніхто не має і ми маємо потужне зовнішньоекономічне управління, яке працює зараз над тим, щоб "Поток-2" і "Південний потік" максимально були обмежені в цих діях. Оце те, що ми можемо запропонувати для інвестиційних

і інших потужностей. Якщо є хоч одна компанія, якщо має хоч приблизно от стільки, ми готові з ними розмовляти.

Друге. Ми маємо попередні контракти з найбільшими світовими компаніями на видобуток приблизно 20 відсотків розвіданих запасі, якими ми володіємо 7 трильйонів кубічних метрів газу, які ми готові піднімати на поверхню через технології Shell газу або сланцевого газу. Ми мали попередні контракти, які поки що призупинені, але ми готові далі вести розмову про їх відновлення. Ми маємо перші можливості для заключення контрактів по так званому скрапленому газу і наш один з топ-менеджерів привезе такий контракт буквально цими днями з Кувейту, ми готові його презентувати тим, хто готовий з нами змагатися на цьому ринку.

Ви розумієте кого я представляю? Я тут представляю державу Україна, як і інші мої колеги з парламенту, я представляю "НАК Нафтогаз". Які у нас мінуси? Тепер хто готовий з нами змагатися? Ми готові до відкритих конкурсів і всього іншого.

Перше. Наш перший мінус – ми не реструктуризовані і не реформовані згідно з Третім енергетичним пакетом, і це неможливо зробити протягом року найближчого, поки діють контракти, які до останнього називали злочинними, якими завгодно, тепер виявляється, це єдиний порятунок, який є у держави.

Ми маємо мінус в тому, що ми не маємо остаточних рішень наших партнерів стосовно "Північного потоку 2" і "Південного потоку", але їх ніхто не має поки що в світі. І я думаю, що ситуація тільки покращується. От якщо так буде вестися розмова – ми відкриті і готові до такої розмови. Поки що, вибачте, шахраїв на зразок "Олгазу", яких заводив Марчук в цю країну в 2005 році, шахраїв, яких завозила родина Януковича, коли підписувала контракти із світовими компаніями "Шеллгаз" і "Шеврон" з прокладками, де вони володіли по 10 відсотків, ми надивилися. Тому якщо це серйозна розмова – ми готові до неї. І я хочу, щоб хоч хтось, я ж так розумію, тут інвестори

сидять, запропонуйте ваші умови для змагань з намию ми відкриті до таких умов.

Саме тому єдина проблема у нас – це менеджмент. Але я думаю, що протягом року– півтора менеджмент нашої компанії, яка називається "держава Україна", буде змінений. Бо, на жаль, поки що наш менеджмент пропонує нам відмову від управління своїми активами, створення інших надструктур, де ми не будемо управляти цим. Тому я думаю, що от саме в такому руслі повинна бути даліше подальша розмова і представляти державу Україна повинні ті, хто розуміють яким потенціалом ми володіємо і що ми маємо.

І останнє коротке застереження. Я вважаю, що взагалі будь-які розмови з тими, хто не може забезпечити, ну, хоча б 10 мільярдів додаткового ресурсу по транспортуванню, це є смішно. Держава Україна може забезпечити набагато більший потенціальний ресурс. Ми маємо ці потенціали, ми можемо це робити. І тому я думаю, що ця розмова є дуже попередня, але я думаю, що всі акценти в своєму заключному слові розставив віце-прем'єр і ми всі розуміємо на якому етапі ми зараз знаходимося.

Дуже вдячний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я дякую, якщо ви зрозуміли, що жодних закулісних або бажання, бажання когось обманути або щось сховати, ні в комітеті, ні в народних депутатів, членів комітету, немає. І ми продемонстрували ті реальні можливості, які на сьогоднішній день є. Єдине, я би хотів зробити два зауваження. Ну, не зауваження, дві правки, можливо, чи два меседжі. Мені б дуже хотілось... Я представляю ту ж саму групу, про яку ви говорите, яка називається "Україна" як народний депутат, так само, як і ви, але разом з тим я хотів би зрозуміти, як нам взяти відповідальність, гарантовану відповідальність за те, що ще 60 або 80, або 100 мільярдів метрів кубічних

газу буде стратегічно прокачуватися через модернізовану газотранспортну систему України. І нам над цим потрібно думати.

І ще один мій меседж. Я хотів би також, щоб ми дуже спокійно, але професійно розуміли: коли ми спілкуємося з потенційним бажаним поки що, потенційні бажані прийняти участь в управлінні українською газотранспортною системою, і ми їм пробуємо жорстко сказати, гарантуйте нам обсяги прокачки газу після 2019 року. Вони нам всі кажуть одне і те саме. Друзі, от дивіться, 10 компаній, які сьогодні мають якесь бажання по якійсь моделі, ви нас всіх відправляєте... ви хочете, щоб не ми прийняли рішення, ви хочете, щоб Кремль і пан Путін прийняли рішення, тому що ви вимагаєте гарантій від нас, а ми мусимо їхати туди, і ту компанію, на яку покаже Кремль, вони готові будуть дати гарантію. І це також є правдою.

Тому, пан Сергій я думаю, що ми розуміємо, про що ми говоримо. Нам потрібно захистити інтереси держави, нам потрібно зберегти газотранспортний потенціал, нам потрібно зберегти два мільярди доларів чи 2,5 мільярди доларів в державний бюджет кожного року так, як це було протягом 26 років незалежності України. У нас одна і та сама задача. І жодних розбіжностей відносно того, що хтось хоче поставити посередника чи хтось хоче когось обманути, в нас немає. Ми готові... Ми є чесними і прозорими, можливо, іноді емоційними, але партнерами. І я думаю, що члени вашої фракції, які є членами нашого комітету, це підтвердять.

Я хочу до слова запросити зараз керівника Центру "Разумкова" пана Володимира, який записався, а потім – пан Михайло, можна я вас потім попрошу виступити, якщо... ви піднімали руку, а я не дав...

ГОНЧАР М. У мене було питання для віце-прем'єра, оскільки він пішов...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Михайле, вибачте, будь ласка.

Якщо чесно я би дуже попросив би вас також сформулювати свою точку зору.

Пане Володимире, будь ласка.

ОМЕЛЬЧЕНКО В. Дякую за право виступити. Дякую за запрошення членам комітету.

Хотів виступити з наступними тезами. На сьогодні склалася така ситуація в Європейському Союзі, що, на жаль, перемагають, поступово набирають вагу ті сили, які дивляться на проект "Північний потік 2" чисто з комерційної точки зору, а не з безпекової точки і в цьому плані є характерною стаття відомого експерта Алекса Барса на авторитетному брюсельському інформаційному аналітичному Цетрі "Сепс" "Північний потік 2": друг або ворог енергетичній безпеці в Європі". Я би всім радив прочитати цю статтю. Значить, він зазначає, що насамперед європейським споживачам необхідно так сказати більш дешевший маршрут і насамперед це комерційний маршрут, на погляд дуже багатьох на сьогодні представників бізнес і політичних еліт Європейського Союзу. І водночас, для української ГТС відводиться роль гравця на лавці запасних, якого має отримувати Україна за власний рахунок, щоб підстрахувати балтійський експертний газопровід для підвищення надійності свого головного транзитного конкурента. При цьому інтереси українських споживачів та економічні інтереси нашої держави взагалі не розглядаються. Тобто я хотів ще підкреслити, що деякі політичні і бізнесові сили в Європейському Союзі, вони на 100 відсотків впевнені, що вони зможуть примусити натиснути на Україну для того, щоб українська ГТС могла... виступала в якості такого якби поясу по спасінню "Nord Stream 2". Тобто проект страховий байпас "Nord stream 2", без цього вони б цей проект не починали, тому що прекрасно розуміють, що без української ГТС не зможе забезпечити експортні контракти "Північний потік 2".

У зв'язку із цим я би хотів би п'ять головних кроків перерахувати із забезпечення конкурентоспроможності української газотранспортного коридору, який потрібно зробити обов'язково. Більшість із цих кроків уже було озвучено, але не всі. І перший крок, на який я би хотів би звернути, насамперед, увагу, який не був озвучений, на жаль, але він надзвичайно важливий, тому що досвід показує, що лише отримання... боротьба за отримання єдиного голосу чи говорити, що ми дуже такі надійні і безпечні, і так далі, це недостатньо, потрібно також ще мати економічний компонент. І на основі... Потрібно що? Перше, на основі економічного аналізу встановити конкурентоспроможні тарифи для газового транзиту територією України порівняно з "Північним потоком-2". Ви знаєте, що коли українська НАК разом із НКРЕ збільшили транзит, це такий був тариф на транзит, це дуже потужний був козир для "Газпрому", який відразу взяв цей козир, побіжав в Брюссель і каже: бачите, вони ж збільшують транзити... тарифи по цьому маршруту і ще далі хочуть збільшувати. І це дуже потужний був аргумент для "Газпрому", щоб розпочати цей проект. Тому без того, що, без серйозного аналізу, значить, економічної... економічної конкурентоспроможності транзитних маршрутів і забезпечення такого тарифу, який давав переваги для України, мені здається, практично неможливо буде зупинити "Північний потік-2" і зберегти українську газотранспортну систему в тому... в тому, так сказати, стратегічному плані, якому ми всі бажаємо.

Друге. Створити на практиці у стислі терміни відокремленого оператора ГТС, відповідно до вимог анбандлінгу, призначним Третім енергетичним пакетом, це говорилося про все. "Нафтогаз" каже, що це неможливо, але я впевнений, що це неправда, тому що є варіанти, там же ж три варіанти всього анбандлінгу. Один із варіантів, він передбачає, що НАК "Нафтогаз" може зберігати корпоративні права і це абсолютно ніяким чином не вплине ні на Стокгольм, ні на що. Тому мені здається, що тут треба уряду проявити волю і нашому парламенту і все ж таки весь час не слухати

"Нафтогаз", що він каже. Тому що "Нафтогаз" – це тільки виконавська структура і вона не має державі диктувати умови гри, вона повинна виконувати те, що необхідно робити... те, що формується Кабінетом Міністрів, те, що формується Верховною Радою України, хоча "Нафтогаз", безумовно, має право теж на свою точку зору і не більше цього. Але тільки сподіватися і тільки враховувати точку зору "Нафтогазу", це неправильно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Володимире, я прошу 1 хвилину.

ОМЕЛЬЧЕНКО В. Третє. Перенести точку купівлі-продажу природного газу, це говорилося.

І для участі довгострокові контракти на використання ГТС України для чого необхідно забезпечити залучення європейського партнера. Да, безумовно, цей партнер не повинен бути заради учасника, а має взяти зобов'язання мінімум 50 мільярдів кубічних метрів на рік за умови "шип-орпей". А також іще один із варіантів, це може бути відкритий конкурс з продажу транспортних потужностей на вході ГТС із зобов'язанням для покупців забезпечити на довгостроковий період транспорт газу в обсягах, що гарантував би отримання газотранспортним операторам коштів для утримання необхідної газотранспортної інфраструктури в робочому і технічному стані.

Ну, і також дуже важливо це передбачити програми реконструкції та модернізації ГТС України, кошти на заміну газоперекачуючих агрегатів, що не відповідають екологічним стандартам ЄС, на більш ефективні, зокрема електродвигуни. Це дуже важливо, оскільки аргументи для власників "Північного потоку-2" кажуть, що наша система не відповідає, газоперекачуючі агрегати наші не відповідають екологічним параметрам.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Михайло Гончар, будь ласка, якщо можна, вашу позицію, а потім пан Уніговський.

ГОНЧАР М. Дякую дуже, Олександрє Георгійовичу.

Власне, я спробую те питання, яке я хотів уточнююче задати віцепрем'єру, переформулювати в невеликий виступ, тому що воно має важливе значення.

Генерально погоджуючись з паном Володимиром, разом з тим хотів би заперечити: реалії такі, що "Нафтогаз", на жаль, має рацію. Але тут я згоден з тим, що потрібен детальний юридичний аналіз. Важливо не наламати дров. До цього я підтримував вашу точку зору абсолютно.

Тепер, повертаючись до економіки, питання. У презентації віцепрем'єра була цифра: оптимальна завантаженість функціонування ГТС України 70–90 мільярдів кубічних метрів. Це по транзиті чи вся транспортна робота, включаючи транспортування газу внутрішнього видобутку, імпортованого газу?

_____. *(Не чути)*

ГОНЧАР М. От із тої презентації так не впливає. А я остерігаюсь того, що буде не по транзиті, а по транзиті буде те, що сказав міністр Насалик, менше сорока мільярдів кубів. Наші європейські друзі, я іноді називаю їх гібридними друзями, вони теж обіцяють завантаження на рівні 30 мільярдів кубів, виділяючи коридор Уренгой–Помари–Ужгород, і до того ж, наскільки мені відомо з різних і наших спілкувань з ними, наполягаючи на виокремленні цього напрямку повністю в транзитну систему, що означає додаткові видатки для нас. Хто платитиме, коли партнери не готові, як свідчить сьогоднішня дискусія, взагалі будь-що інвестувати? Ми будемо платити? Ми запрошуємо партнерів з'їсти наш бутерброд з нами, і плюс будемо нести затрати.

Це питання є. Мені було б цікаво, звичайно, почути відповідь міністра, чи виникає така постановка питання вже на практичному рівні. Ні. Добре, буду покладатися на вас.

Далі ще одне питання: завантаження ГТС в цілому. Потрібно Європейську комісію якось робити із нейтральної сторони, яка просто зайняла останнім часом позицію такого собі споглядача. Особливо от оця мікрокриза 1 березня, вона дуже показова. Вони запропонували позицію посередника, але це ми, Україна, і членам Energy Community, не Росія, це ми маємо Угоду про асоціацію, це ми імплементуємо Третій енергопакет, а "Газпром" і Росія намагається Третій енергопакет, так би мовити, зруйнувати через механізми Світової організації торгівлі.

Тому в принципі, з моєї точки зору, Європейська комісія мала би бути з нашого боку, і просити Європейську комісію, наполягати на тому, щоби висувалися відповідні умови перед російською стороною. Чомусь забулося те, що ще на саміті в Лахті "Росія – ЄС" в 97-у році, здається, ставилося питання про те, щоби Росія відкрила вільний транзит центрально-азійського газу в Європу. Шлях в Європу лежить так чи інакше через нас, оце є додаткове завантаження нашої газотранспортної системи, так само. Не хоче "Газпром" користуватися нашою ГТС, хоче будувати "Північний потік-2" – нехай буде, але тоді потрібна буде жорстка позиція не України, ми самі не зможемо це продавати, а спільно з Європейським Союзом. Окей, відкривайте транзитний потік і в 90-і роки так було, і на початку 2000-х, до схеми "РосУкрЕнерго", по суті. Тому ці речі я не бачу, щоби вони звучали десь в порядку денному, а вони мають важливе значення. Напевно, я не буду більше перебирати час.

І ще насамкінець одна річ важлива, ну, наприклад, є претенденти, які хочуть взяти участь в управлінні нашою ГТС, але одночасно вони є партнерами в "Північному потоці-2", мені здається, таким претендентам треба дякувати і просити визначитися: або вони тут, або вони там.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Уніговський, будь ласка. І потім, пані Олена, ви хотіли, да? І підводимо ризику.

УНІГОВСЬКИЙ Л.М. Дякую, Олександр Георгійович.

Спочатку я хотів би звернутися до пана Соболева і сказати, я – не представник, але я вважаю себе частиною також цієї великої компанії, частиною, яка 50 років віддала спочатку газотранспортній системі Радянського Союзу, а потім України, ну, зокрема, приймав участь в будівництві декількох транзитних газопроводів, останній – це "Уренгой – Помари – Ужгород". І тому, що я далі скажу, це дійсно те, що я вважаю за потрібне і корисним для України.

Перше. Навіщо нам потрібен іноземний партнер? Ми технічно досконало працюємо. Нам не потрібно залучати технічні знання, наші працівники "Укртрансгазу" вміють ефективно працювати, це перше.

Друге. За 3 роки ми зробили більше, ніж ряд наших сусідів з точки зору впровадження ринкових методів роботи. І це підтверджує, до речі, висновки Секретаріату Енергетичної співдружності. Так от потрібен нам іноземний партнер? Навіщо? Ну, давайте все розділимо на 2 частини і економічну і політичну.

Економічна частина наступна, ми не можемо конкурувати поки що і загалом з точки зору економіки, використання того чи іншого маршруту буде визначатись економічними чинниками. Отут ми і про це пані Войціцька казала, ми зараз програємо, ми вкладаємо менше грошей, ніж потрібно в нашу газотранспортну систему. Але і для того не потрібен іноземний партнер, це ми можемо робити самі. Але є ще політичні чинники. Про це також сьогодні вже казали. Я можу сказати, що не тільки російські інституції, про що казав пан Насалик, а дуже поважна європейська інституція Інститут, це німецький інститут, поражував, мінімальна завантаженість

транзитом в 1930 році це 26-30 мільярдів кубічних метрів. Що це? Для нас це мізер, якщо казати про те, що на захід можна давати більше 120.

Далі. Але які політичні чинники? На мій погляд, іноземний партнер нам потрібен для того, щоби: перше – підкреслити шиперам (я потім скажу кого я маю) надійність української системи, налагодити прямі стосунки цього партнера з "Газпромом". Поки що, як мені здається, контакти українські з "Газпромом" в цьому сенсі і в цьому аспекті поки що не дають ефекту.

І останнє це, про що казав і Гончар, це все ж таки спонукати більше європейські інституції і інституції Європейського Союзу зайняти більш активну позицію. Це дуже важливо.

Далі. ви. напевно, знаєте, в 2001 році, якщо я не помиляюся, була вже перша ідея трьохстороннього консорціуму це Росія, Україна і Німеччина. Ну, Німеччину трошки відсторонили в сторону, залишилися тоді Росія і Україна, з того нічого не вийшло. Потім вже народилася ідея "Північного потоку - 1", але... І ця ідея була реалізована.

Стосовно, як робити? Я би зараз не робив кінцевих висновків, потрібен нам партнер чи не потрібен. Все залежить від того, що ми будемо мати, ну, хоча б на стадії оголошення тендеру і на стадії розгляду умов партнерів.

Я наведу такий приклад, От, наприклад, якщо казати про консорціум "Снам" і "Ю-стрім". Чесно кажучи, як мені здається, їх не цікавить прибуток з української газотранспортної системи. Чому? Тому що Словаччина – це наступна за нами, за нашою трубою. Їм важливо, щоб по цій трубі йшов газ. А що потрібно італійцям? "Снам" – це італійська компанія. Їм потрібно, щоб працював український маршрут, тому що він при певних тарифних рішеннях найбільш дешевий, порівняно з тим, як подавати газ з "Північного потоку 1" чи "2" через "Орал", через "Ігал", а потім "Газел" і потім на Італію. Він дешевий і вони хочуть контролювати. Тобто не завжди вони хочуть мати якийсь прибуток з нашої системи. Це дуже важливо.

І зараз я повертаюсь... про ті умови і ті критерії, до яких ми дуже ретельно повинні відноситися. Ну, наприклад, ми кажемо зберегти чи

підвищити транзит. Я би трошки інакше сформулював: забезпечити максимальне завантаження української газотранспортної системи, в тому числі і за рахунок транзиту. Що це таке? Ну, от наприклад, "Газ-систем", інтерконектор "Польща-Україна" для нас це що? Додаткові обсяги. "Ю-стрім", словацький оператор, запропонував раніше зробити перемичку між газопроводом "Союз" і системою, це плюс 20 мільярдів з північно-західних районів Європи на Балкани і далі і в реверсному режимі. Це додаткові можливості, які також повинні розглядатися при аналізі пропозицій партнерів.

І друге. Ми зовсім... Ми якось зациклились на операторах. Але ж хто везе газ? Шипери, тобто покупці газу. Я можу сказати, що по українській системі йде 23 з чимось мільярдів природного газу в Італію. Хто їх купує? Їх купує "Ені", купують італійські компанії. І якщо ми кажемо і аналіз будемо проводити все ж таки, кому віддати перевагу з точки зору залучення партнера, а чому б цей партнер не міг залучити ось саме цих шиперів для, перше, для того, щоб перенести точку прийому газу на східний кордон, а по-друге, ну, просто забезпечити умови купівлі газу по українському маршруту. Це, на мій погляд, достатньо реально.

Ну, і...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Леонід Михайлович, прошу хвилину.

УНІГОВСЬКИЙ Л.М. Добре.

І останнє вже. Перше – не треба зараз робити остаточних висновків, давайте подивимося, що нам запропонує уряд, яка буде умова. На мій погляд, це не буде ні концесія, ні, тим більше, купівля оцієї частки – 49 відсотків статутного фонду. Давайте почекаємо, тому що все, що зробить уряд, це буде прозоро, я сподіваюсь, і буде розглядатися завдяки контрольній функції Верховної Ради у Верховній Раді.

Але одне прохання: це треба робити дуже швидко, тому що 2020 рік не за горами, і якщо ми не почнемо разом з партнером, якщо ми його все ж таки оберемо, у 2019 році розмовляти професійно з "Газпромом", то хоча він і прийде к нам на два роки, на 2020 і на 2021-й, далі буде побудований все ж таки Північний потік-2, то нас це... для нас це не рішення проблеми.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пані Олена Павленко, потім короткий виступ пані Ольги.

ПАВЛЕНКО О. Дуже дякую.

Буквально, кілька тез. Перша – в продовження, власне, насправді, того, що сказав пан Уніговський, якщо ми говоримо про перенесення точки на східний кордон серйозно, то є сенс до партнера вийти ще з двома не критеріями, а як мінімум пропозиціями. Перша пропозиція – цей партнер мав би допомогти нам вести переговори з компаніями, які потім будуть купувати газ на східному кордоні, для них це теж означає певну зміну договорів на купівлю. І друге, наскільки ми знаємо, східний кордон не до кінця готовий до того, до перенесення точки. І, очевидно, партнер мав би допомогти нам розробити там план і запровадити його для того, щоб бути готовим до 2020 року до, власне, перенесення входу... точки входу на схід.

Також наскільки я розумію, одна з проблем партнерів, коли вони приходять в Україну це те, що вони не можуть нічого конкретного пропонувати, не розуміючи з чим вони будуть мати справу? І, мабуть, одна з рекомендацій до уряду мала би бути: дати можливість на якомусь етапі зробити дью-ділідженс і це робити, мабуть, не на кінцевому етапі, а не знаю там, можливо, влітку чи ближче до осені. Тобто з боку уряду має бути надано достатньо інформації для того, щоб компанія познайомилася і змогла сформулювати тоді конкретні пропозиції. Наскільки я знаю це питання насправді до уряду, але має бути завершений проект оцінки газових сховищ

влітку, можливо, якусь частину з інформації можна оприлюднити для того, щоб компанії змогли ознайомитись. Таким чином і розмова буде предметніша.

Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ольга Валентинівна, будь ласка.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякую.

Шановні колеги, я хотіла би від себе поділитися враженням цього круглого столу і зробити кілька коментарів щодо тих виступів, які прозвучали. Мені здається, що сьогодні ми всі, як учасники, отримали трошки більше інформації і трошки знялася напруга щодо того, що зараз відбувається. Ну, стало очевидним, що відбувається лише, скажімо так, теоретичні розмови про те, що може бути, да, як недивно це 20 років потому ми все ще говоримо про те, що може бути. На жаль, час не нашій стороні і тому тут таке застереження. З одного боку ми всі хочемо гарантій, а з другого боку я вас поверну до законодавства, за європейським законодавством, оператор ГТС будь де не може дати гарантій щодо поставок, тому що він не займається поставками. Ну, так я просто спущу нас всіх на землю.

Друге. Прозвучало таке політичне питання, а що нам додасть інвестор? Колеги, я дуже добре пам'ятаю одну передачу "Свобода слова", де виступав Борис Немцов зразу після Революції, тоді він ще був живий і він стояв, і я сам була так засмучена його виступом, а він казав: друзі, українці, ви втрачаєте, час не на вашій стороні, всі проти вас. Ви не ведете спільну розмову як політики всередині країни". І тут у мене теж дорікання, ви втратите цей транзит. Так от, на питання, що ми отримаємо додаткове? Мені здається, треба теж трошки на землю спуститися і не втратити те, що є на сьогодні. А для цього дуже важливо, і тут у мене, я не буду називати імені

доповідача, але у мене, ну, трошки певне розчарування. До речі, у мене дуже позитивна реакція, особисто у мене, і розуміння більше на позицію фракції "Батьківщина". Я думаю, що більше таких розмов зближить нас і ми зможемо знайти якесь рішення, яке дійсно на вигоду Україні. І трошки розчарування, коли я чую, коли люди приходять у Верховну Раду України, яка, ну, свого роду є оплаченою народом України, і цитують тези експертних так названих аналітичних центрів, які на зарплаті у "Газпрому", і ми тут ще раз посилюємо позицію "Газпрому", і нагадуємо, що ніби це комерційний проект.

Пане Володимир, всі політики в усьому світі здорові на голову на сьогодні всі ствердно говорять, що це некомерційний ніякий проект. "Нафтогаз" транспортував 93 мільярди кубів...

_____ В. Ні, я вам може... Я, може, неправильно висловився. Ви мене не зрозуміли.

БЄЛЬКОВА О.В. Будь ласка.

_____ В. Я просто скажу, що така позиція, вона існує.

БЄЛЬКОВА О.В. У "Газпрому" достатньо лобістів в Україні це популяризовувати і без нас.

_____ В. Вона існує і ми не повинні закривати очі. Якщо не покажемо економічну привабливість нашого проекту, економічну привабливість, він просто не...

БЄЛЬКОВА О.В. Ми обов'язково це зробимо і давайте зосередимося якраз на цьому.

_____ В. Розумієте...

БЄЛЬКОВА О.В. Ми знаємо всі тези "Газпрому", ми знаємо їх.

_____ В. те, що ми би акцентували не просто на загальні слова, а на економіку нашого маршруту.

БЄЛЬКОВА О.В. Будь ласка, в цьому я вас сильно підтримую.

Разом із тим, будь ласка, процитуйте Бараса, процитуйте Маккейна, які...

_____ В. *(Не чути)*

БЄЛЬКОВА О.В. Сьогоднішня заява ЕРР, будь ласка, процитуйте тих, хто говорить на стороні України і я буду наполягати на цьому. Є достатньо лобістів у "Газпрому" в Україні для того, щоб говорити, що Україна – ненадійний партнер. Не потрібно у Верховній Раді знову заяв нібито важливих аргументів. Ми на цифрах доводимо і Президент, і уряд, і цей комітет докладає зусиль, щоб жоден, хто сьогодні популяризує ці тези не мав слова у жодному пристойному виданні.

Будь ласка, доєднайтеся до цієї роботи. Дякую.

_____ В. Безумовно, ви трошечки мене...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я думаю, що ми будемо завершувати. Я спробую трошки градус понизити для того, щоб ми... Є бажання?

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Так, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка. Тоді пані Вікторія.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Так, дуже дякую, пане голову.

По-перше, я хочу подякувати всім членам комітету, хто підтримав проведення сьогоднішнього заходу. Я думаю, що це тільки початок, буде і продовження, дискусія не проста. І для мене зараз персональне більше питання ніж відповіді. І питання, які в мене виникають, які я хотіла б озвучити, вони пов'язані з тим, що начебто прості речі. але тим не менш. Який у нас взагалі, як України, план переговорів із "Газпромом" по забезпеченню транзиту? Ну, тобто ми говоримо про залучення оператора, ми говоримо про анбандлінг, а який план дій для забезпечення транзиту? Хто цей план має? Що він передбачає? Які сторони будуть залучені? Незрозуміло, та, почнемо з такого глобального питання.

Друге. Питання по анбандлінгу. Знову ж таки, коли ми говоримо про залучення потенційного партнера, який може нам допомогти з певними питаннями, це зрозуміло, але я так і не розумію, а, що ми цьому партнеру пропонуємо?

Сьогодні ми говоримо про те, що створена філія в "Укртрансгазі". І ця філія, вона базується на результаті роботи зовнішніх консультантів PWC, які проаналізували всі активи "Укртрансгазу", вибрали ті, які необхідні для того, щоб саме створити оператора. Але в той самий час ми чуємо від уряду позицію, що у нас є МГУ, в які будуть передані всі активи "Укртрансгазу". І це буде якраз означати анбандлінг і це буде основою для того, щоб створити якраз оператора за вимогами в тому числі і Європейського енергетичного співтовариства, секретаріату. І я так і не можу зрозуміти, так що ми пропонуємо потенційним партнерам критерії, до яких ми ще маємо сформулювати?

І останнє, це питання, яке стосується якраз безпосередньо сертифікації оператора ГТС. Для мене також тут питання, і я думаю, що можливо нам провести якраз наступну дискусію, так які ж вимоги висуваються до

оператора. Що означає анбандлінг? Створення філій – це ще не анбандлінг. Тоді яке ми маємо бачення по анбандлінгу, і коли ж він відбудеться, да? Що із себе буде представляти оця безпосередня структура, яка буде називатися оператором ГТС? І сертифікація: що вона передбачає, які умови сертифікації? Бо лунають різні концепції, різні критерії.

Я думаю, що було би доцільно нам розібратися всім спільно для того, щоби прибрати всі ці питання. Тому я закликаю до продовження такої дискусії. Я вважаю, що в нас чудова платформа є. І дуже вам вдячна, ще раз, пане голову, і пані Ольга, і всім тим нашим партнерам по комітету, хто підтримав якраз проведення сьогоднішнього заходу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

СОБОЛЄВ С.В. Голово, а можна тридцять секунд оптимізму?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

СОБОЛЄВ С.В. Бо не дай, Боже, така дискусія на таких тонах закінчиться.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я ще...

СОБОЛЄВ С.В. Я реально, я тридцять секунд перед вашим виступом. Дивіться, ми ж були точно в такій ситуації, я хочу нагадати, 2004 рік. На 10 років нам гарантувала Росія і наші американські партнери безоплатне постачання твелів, пам'ятаєте це. Якби не одна людина, до якої потім приєдналася друга, геніальна людина – це Олександр Разумков покійний, і дай, Бог, здоров'я Горбуліну, який був тоді Секретарем РНБО, я не знаю, чим би це закінчилось. Вони за два роки до завершення поставки безоплатних

твелів, а ми сиділи на цьому, як на газовій голці в свій час, і вважали, що все добре.

Крім того, ви ж не забудьте, нам же, у нас же безоплатно забирали і на утилізацію відходи ядерної промисловості. Так вони за два роки розробили план, де знаходили кожного кварталу 200 мільйонів доларів ресурсу для закупки цих твелів, де була розроблена схема всіх угод, яка до цього часу діяла. Тому, я думаю, в нас є абсолютно нормальний, здоровий оптимістичний настрій. Просто треба, щоб такі плани, ну, хоча б на рік-два... От дійсно, залишилося 9 місяців транзитному контракту – що далі? Хто вийшов на переговори, хто їх веде, як це відбувається? Я думаю, що от якраз цього і не вистачає. А приклади добрі у нас є.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я щиро дякую за таку оптимістичну нотку завершення.

Але, друзі, дивіться, якщо спробувати от оцінити складність задачі, то, з моєї точки зору, це така дуже складна система диференціальних рівнянь з багатьма невідомими високого порядку з динамічними характеристиками, які постійно змінюються. Той, хто добре знає математику або принаймні, чув, розуміє, наскільки це складне завдання, тому що ми повинні розуміти, що завтра ці параметри будуть змінюватися.

Ви подивіться, як Росія відреагувала на рішення Стокгольму. І ми повинні чітко усвідомлювати, що коли йде гібридна війна, то енергетична складова є однією з ключових, а ми, на жаль, дуже, я продовжу тезу пана Сергія, ми, на жаль, до сьогоднішнього дня дуже сильно залежимо від північного сусіда, і не тільки в ядерній енергетиці, а в багатьох інших напрямках: і по нафті, і по світлим нафтопродуктам, по імпорту, і по синхронізованій роботі енергетичної системи України, і багатьом іншим. Так що чим займатися, у нас.

Але я єдине хотів би от у підтримку позитиву і оптимізму, який у нас звучав, щоб нас усіх об'єднав: друзі, ми зараз повинні знайти рішення, яке має відношення не тільки до цієї влади, яка є сьогодні, це рішення, яке буде визначати проблеми країни протягом 30-и як мінімум наступних років. Тому що 2-2,5 мільярди доларів кожний рік в бюджет за рахунок транзиту, і я нагадаю, мільярд від МВФ на яких умовах, ми можемо співставити і порівняти, де ми заробляємо, і де ми позичаємо, і потім нам потрібно обслуговувати цей борг і потрібно буде віддавати. Тому я на тисячу відсотків переконаний, що нам потрібне колегіальне рішення, в основі якого лежить український інтерес. І я коли чую різні політичні дискусії на різних каналах чи там в газетах, що таке є політична еліта в Україні, немає політичної еліти в Україні. Слухайте, з моєї точки зору це дуже просто: політична еліта – це тоді, коли ми здатні об'єднатися для того, щоб для країни прийняти правильне стратегічне рішення. Не важливо, яка партія, не важливо, які вибори, не важливо, яка фракція, рішення, яке потрібне для країни, для людей, які живуть в цій країні.

Тому я також хочу щиро подякувати за дискусію. Ми домовлялися, що вона буде проміжна. Ми не очікували, що ми почуємо тут якийсь фінальний акорд чи фінальне рішення чи від уряду, чи від будь-кого іншого. Я думаю, що ми домовляємося із фракціями, ми домовляємося із комітетами, що ми продовжимо цю дискусію. Давайте її сфокусуємо на ключових проблемах, що нам потрібно обговорити в першу чергу, що обговорити в другу чергу, в якому форматі. із запрошенням яких фахівців, яких спеціалістів для того, щоб допомогти українському уряду сформулювати правильне рішення, яке буде акцептоване українським парламентом на користь українського народу. Я сподіваюсь, що таке завдання і така постановка задачі вона повинна всіх нас зробити великими оптимістами, націлити на велику енергетичну перемогу і на перспективу нашої країни.

Я вам дякую.